

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ СЛОВНИК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Ященко А.А., Клочко Т.В. (Харків)

У статті розглянуто національно-орієнтовані лінгвокраїнознавчі словники як засіб формування соціокультурної компетенції. З'ясовано, що лінгвокраїнознавчі словники роз'яснюють особливості вживання, додаткове смислове навантаження, конотації слів та словосполучень, а також надають важливу фонову культурну інформацію. Лінгвокраїнознавчий словник є засобом відбиття та осягнення культури суспільства, його національної унікальності. Сучасні лінгвокраїнознавчі словники створюються на ґрунті виданих раніше книжкових версій таких словників та доповнюються мультимедійним контентом, тобто вербальними текстами, репродукціями, фотографіями, аудіозаписами, відеофрагментами, панорамами, караоке, відеолекціями, а також інтерактивними завданнями. Лінгвокраїнознавчі словники допомагають у формуванні соціокультурної компетенції, що, у свою чергу, дає змогу іноземним студентам вільно почуватися в різних соціокультурних ситуаціях; бути різнобічно освіченим, мати широкий світогляд; розуміти закономірності розвитку культури як процесу створення, збереження й трансляції загальнолюдських цінностей; орієнтуватися в традиціях, реаліях, звичаях, духовних цінностях не тільки свого народу, але й інших націй; уміти доцільно й ефективно висловлюватися, спілкуватися в сучасному світі, оперуючи культурними концептами й образами різних народів. Лінгвокраїнознавчий словник є одним із важливих видів навчальних лексикографічних видань, його мета – подати різні тематичні групи національно значущих лексичних одиниць мови, ознайомити іноземців із найвагомішими національними реаліями, допомогти студентам правильно використовувати безеквівалентну та фонову лексику.

Ключові слова: лексика, лінгвокраїнознавчий словник, міжкультурна комунікація, соціокультурна компетенція, українська мова як іноземна.

Ященко А.А., Клочко Т.В. Лингвострановедческий словарь как средство формирования социокультурной компетенции. В статье рассмотрены национально-ориентированные лингвострановедческие словари как средство формирования социокультурной компетенции. Выяснено, что лингвострановедческие словари разъясняют особенности применения, дополнительную смысловую нагрузку, коннотации слов и словосочетаний, а также предоставляют важную фоновую культурную информацию. Лингвострановедческий словарь является средством отражения и постижения культуры общества, его национальной уникальности. Современные лингвострановедческие словари создаются на основе изданных ранее книжных версий таких словарей и дополняются мультимедийным контентом, то есть вербальными текстами, репродукциями, фотографией, аудиозаписями, видеофрагментами, панорамами, караоке, видеолекциями, а также интерактивными заданиями. Лингвострановедческие словари помогают в формировании социокультурной компетенции, что, в свою очередь, дает

возможность иностранным студентам свободно чувствовать себя в различных социокультурных ситуациях; быть разносторонне образованными, иметь широкий кругозор; понимать закономерности развития культуры как процесса создания, сохранения и трансляции общечеловеческих ценностей; ориентироваться в традициях, реалиях, обычаях, духовных ценностях не только своего народа, но и других наций; уметь целесообразно и эффективно высказываться, общаться в современном мире, оперируя культурными концептами и образами разных народов. Лингвострановедческий словарь является одним из важных видов учебных лексикографических изданий, его цель – представить различные тематические группы национально значимых лексических единиц языка, познакомить иностранцев с важнейшими национальными реалиями, помочь студентам правильно использовать безэквивалентную и фоновую лексику.

Ключевые слова: лексика, лингвострановедческий словарь, межкультурная коммуникация, социокультурная компетенция, украинский язык как иностранный.

Alina Yashchenko, Tatyana Klochko. The linguistic-cultural dictionary as a means of forming sociocultural competence. The article deals with national-oriented linguistic-cultural dictionaries as a means of formation of sociocultural competence. It is found out that linguistic-cultural dictionaries explain the peculiarities of application, additional semantic load, connotations of words and word combinations, as well as provide important background cultural information. The linguistic-cultural dictionary is a means of reflecting and comprehending the culture of the society, its national uniqueness. Modern linguistic-cultural dictionaries are created on the basis of previously published book versions of such dictionaries and are supplemented with multimedia content, i.e. verbal texts, reproductions, photographs, audio recordings, video fragments, panoramas, karaoke, video lectures, as well as interactive tasks. Linguistic-cultural dictionaries help to form sociocultural competence, which, in turn, gives foreign students the opportunity to feel free in various sociocultural situations, to be versatile, to have a wide outlook, to understand the laws of culture development as a process of creation, preservation and transmission of universal values, to orientate themselves in traditions, realities, customs, spiritual values not only of their own people, but also of other nations, to be able to speak out and communicate effectively. The linguistic-cultural dictionary is one of the important types of educational lexicographical works, its purpose is to present various thematic groups of nationally significant lexical units of the language, to acquaint foreigners with the most important national realities, to help students to use equivalent and background lexicon correctly.

Key words: Linguistic-cultural dictionary, intercultural communication, socio-cultural competence, Ukrainian as a foreign language, vocabulary.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Питання формування соціокультурної компетенції іноземних студентів під час вивчення української мови є відкритим для досліджень. Для його вирішення необхідно застосовувати різноманітні засоби навчання, серед яких особливе місце посідають словники як джерела інформації. Вони сприяють ґрунтовному вивченню всіх

навчальних предметів, і, зокрема, української мови. Словник є незамінним доповненням до підручника, допомагає сприймати, усвідомлювати, оперувати, аналізувати та засвоювати значний обсяг інформації, що постійно збільшується та є необхідною для якісної мовної підготовки. Водночас у процесі роботи зі словниками підвищується інтелектуальний потенціал, удосконалюються пам'ять і мислення, розширюється світогляд, поліпшуються знання мови. Використання словників є багатоаспектним видом навчальної діяльності, яка за своєю важливістю посідає одне з головних місць серед інших видів у вивченні іноземної мови.

З досвіду викладання української мови як іноземної у ЗВО можна стверджувати, що студенти немовних спеціальностей потребують як теоретичної підготовки до роботи зі словником, так і практичного виконання завдань за допомогою словника на заняттях з української мови. Теоретична підготовка студентів повинна здійснюватися викладачем на перших заняттях з української мови через ознайомлення з характеристиками словників різних типів, пояснення основних вимог щодо користування словниками, розкриття способів організації роботи зі словником та умов оптимального вибору словника. Практичне оволодіння словником відбувається у процесі виконання студентами основних видів роботи зі словником, спрямованих на формування вмінь і навичок правильної вимови, орфографії, вибору потрібного значення лексичних одиниць, читання, письма, граматики, перекладу, а також збагачення власного словникового запасу. На вищих рівнях викладання української мови викладач може запропонувати складніші види роботи зі словником, що розкривають такі теми, як сполучення слів, фразові дієслова, ідіоми та словотворення.

Серед рекомендованих навчальних видань для іноземних студентів можна виокремити національно-орієнтовані лінгвокраїнознавчі словники. Застосування у викладанні української мови як іноземної матеріалів із лінгвокраїнознавства допомагає іноземцям адаптуватися до нового мовно-культурного середовища. Важливим є розуміння взаємопов'язаності мови й певних виявів національної культури, серед яких звичаї, обряди, жести, етикет, особливості поведінки, національне вбрання тощо,

що засвідчують належність людини до певного етносу. Мова накопичує й закріплює історичний досвід народу, стає відображенням його внутрішнього світу, неповторності менталітету. Процес вивчення української мови є невіддільним від ознайомлення з культурою України, оскільки мова передає надбання національної культури від покоління до покоління, а також представникам інших етнічних соціумів.

Постановка завдання. На ґрунті викладеного можна сформулювати **мету дослідження**: розглянути національно-орієнтовані лінгвокраїнознавчі словники як засіб формування соціокультурної компетенції у студентів-іноземців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням у галузі використання словника як ефективного засобу навчання іноземної мови присвячені наукові праці М. Баришнікова, С. Кривець, М. Лаптевої, С. Левонісової, М. Морозової, де розроблені підходи до визначення поняття словника, його основних характеристик і структурних елементів, можливостей формування вмінь і навичок користування ним. Однак проблема формування іншомовних знань і навичок студентів під час роботи зі словниками залишається малодослідженою. На відміну від студентів мовних спеціальностей, залучення яких до основних лексикографічних проблем передбачено вивченням курсу мовознавства, студенти немовних спеціальностей не мають багатого досвіду роботи зі словниками різних типів, що спричиняє невисокий рівень сформованості у них умінь і навичок, пов'язаних з орієнтацією в словнику і структурі словникової статті, а, отже, і з пошуком потрібної інформації.

Лінгвокраїнознавчі словники є симбіозом одномовних чи двомовних словників та енциклопедичних довідників. Це особливий різновид навчальної лексикографії, який має на меті розтлумачити особливості вживання, додаткове смислове навантаження, політичні чи інші конотації слів, словосполучень, фразеологізмів або назв, а також надати важливу фонову культурну інформацію. У такому словнику семантизують лексику та фразеологію, що відображає історію, спосіб життя, традиції та звичаї народу, мову якого вивчають іноземці. Адже відомо, що іноземні студенти найчастіше мають труднощі з адекватним сприйняттям національно-специфічних образних засобів мови.

В українській лексикографії існують словники такого спрямування, призначені, щоправда, для носіїв мови: «100 найвідоміших образів української міфології» за редакцією О. Таланчук, «Знаки української етнокультури: Словник-довідник» В. Жайворонка, «Шкільний словник з українознавства» О. Потапенка та В. Кузьменка та «Україна в словах. Мовнокраїнознавчий словник-довідник», який підготували викладачі Волинського державного університету імені Лесі Українки тощо. Для укладачів мовокраїнознавчого словника-довідника «Україна в словах» важливе було використання слів як знаків етнокультури, наявність у них національно-культурного забарвлення, входження до складу сталих висловів. У роботі представлено 616 слів-лінгвокультурем – загальних і власних назв за 12 тематичними розділами [9]. Словник «Україна від А до Я: мовокраїнознавчий міні-словник» [10] містить загальні та власні назви, пов'язані з матеріальною й духовною культурою українців. Ці найменування наводять відомості про Україну як незалежну державу, її історію та сучасні реалії, назви етнографічних районів, національних та етнокультурних символів, традиційних обрядів, став, музичних інструментів тощо.

Окремо слід відзначити колективну роботу науковців кафедри прикладного мовознавства Львівського національного університету ім. І. Франка над «Лінгвокраїнознавчим словником власних назв української мови», частини якого містять лінгвокраїнознавчу інформацію про географічні назви, назви релігійних та державних свят, астрономічні назви, власні імена людей та ін.

Спеціально для іноземців створено підручники країнознавчого і краєзнавчого характеру: Л. Антонів, О. Туркевич та ін. «Мій Львів» (2013); С. Дерба «Знайомство з Україною» (2012); І. Ключковська та ін. «Мандрівка Україною: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень B2)» (2012); Г. Швець «Знайомтеся: Київ» (2011), «Читаймо про Україну українською, російською, англійською мовами» (автори Л. Селіверстова, Т. Лагута, Т. Клочко, А. Яценко; за ред. О. Валіт; 2011); Н. Ушакова, І. Петров «Знайомтеся: Україна» (2012).

Навчання української лексики вимагає застосування додаткових критеріїв відбору матеріалу для творення лексичного

мінімуму, і врешті його опису, особливо якщо йдеться про навчання іноземців. Аналіз дидактичних напрацювань щодо виокремлення параметрів лексичних мінімумів дав можливість зробити висновок, що важливими для відбору лексичного мінімуму є такі критерії: лінгвокраїнознавча та комунікативна цінність, доступність, нормативність, пов'язаність із граматичним і лексичним мінімумами, можливість витлумачити лексичну одиницю стисло і знайомими словами, прозора внутрішня форма, наявність відповідника в рідній мові/екзотичність, орієнтація на сучасну дійсність. На різних рівнях вивчення мови ранжування за важливістю названих критеріїв буде різним.

Виклад основного матеріалу. Для української мови як навчальної дисципліни головним завданням визначено формування у студентів іншомовної комунікативної компетентності, зміст якої зумовлений такими видами компетенцій: мовної (лінгвістичної), мовленнєвої (комунікативної) та соціокультурної (країнознавчої та лінгвокраїнознавчої). Усі компетенції тісно взаємопов'язані між собою. Мовна компетенція передбачає поглиблення студентами основ науки про мову, знання її системи, володіння способами й навичками якісної діяльності з вивченим мовним матеріалом. Мовленнєва компетенція – це розуміння студентами чужих і створення власних висловлювань відповідно до мети, завдань та ситуації спілкування, вироблення у них умінь і навичок успішної комунікації. Вона є інтегративним явищем, що охоплює чимало спеціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовленнєвої поведінки, установок для успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування. Соціокультурна компетенція передбачає оволодіння певним обсягом культурної інформації про народ, мова якого вивчається [1].

Існують різні підходи до створення національно-орієнтованих лінгвокраїнознавчих словників. У пропонованій статті здійснена спроба розглянути можливості використання національно-орієнтованих лінгвокраїнознавчих словників для оптимізації міжмовної та міжкультурної комунікації.

Усебічний опис національної своєрідності мови як надбання культури народу є найважливішим завданням, що перебуває в компетенції лінгвокраїнознавства, лінгвокультурології,

етнолінгвістики та певною мірою когнітивної лінгвістики. Мова є невід'ємною частиною культури й оптимальним засобом її пізнання, а також головною умовою збереження національного культурного та духовного багатства. Прагнення зберегти свою мову та культуру за умов глобалізації набуває особливого сенсу.

Проте цей процес не можна здійснювати повністю несвідомо. Якщо ми ґрунтовно осмислимо його, прагнучи зберегти свою мову та свою культуру, ми можемо сформуватися як сучасні особистості, які володіють кількома мовами й вільно, без втрат, здатні вступити до міжкультурної комунікації. Сьогодні кожна людина за певної потреби (навчання, влаштування на роботу, еміграція, туризм) вивчає другу, третю мови, знайомиться з інформацією про народ-носії цієї мови.

У лексикографії статус культурологічних словників не визначений. Останнім часом з'явився термін «лінгвокультурологічний словник», що за своїм змістом мало чим відрізняється від терміна «культурологічний словник». Якщо «культурологічними словниками» називають словники й довідники, що пояснюють як специфічні явища матеріальної та духовної культури, так і відповідні реалії та концепти, розглянуті в їхньому розвитку, зміні, то лінгвокультурологічні словники визначають як результат інтегрування різних галузей гуманітарного знання, подання в лексикографічній формі змісту культурних феноменів [2]. У словниках подібного типу великою є значущість енциклопедичної інформації та виявлення семантичного потенціалу слова, що акумулює культурну пам'ять народу.

Відома колективна праця науковців кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка «Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови». Лексикографічні праці такого типу укладають переважно за тематичним принципом, тому реєстровими одиницями лінгвокраїнознавчого словника стали оніми різних тематичних груп. До першого випуску «Географічні назви» увійшли оніми, що є номінаціями населених пунктів (*Батурин, Запоріжжя, Канів, Київ, Львів, Полтава, Харків, Чигирин, Чорнобиль*), регіонів України (*Бойківщина, Буковина, Волинь, Галичина, Гуцульщина, Закарпаття, Лемківщина, Поділля*,

Полісся, Слобожанщина), водних (*Азовське море, Західний Буг, Південний Буг, Десна, Дніпро, Дністер, Дунай, Збруч, Золота Липа, Свитязь, Синевир, Тиса, Черемош, Чорне море*) і гірських (*Говерла, Карпати, Маківка, Черногора*) масивів. Автори першого випуску – Зоряна Мацюк, Ніна Станкевич і Ольга Кровицька описали 45 одиниць. Другий випуск – «Назви релігійних свят», автором якого є Леся Антонів, подає 14 номінацій, що входять до системи великих свят церковного літургійного року, зокрема: *Благовіщення, Великдень, Вербна неділя, Зелені свята, Миколая, Петра і Павла, Покрова, Преображення Господнє, Різдво, Стрітення* тощо. У третьому випуску словника – «Назви державних свят та пам'ятних дат» автора Дарії Добрусинець, описано 8 найменувань національних свят та знаменних днів, які відзначають в Україні: *День Конституції України, День матері, День незалежності України, День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій, День Соборності України, День української писемності та мови, Новий рік* та ін.

Четвертий випуск «Астрономічні назви» авторів Ірини Процик та Галини Тимошик уміщує опис 25 онімів, серед яких назви астрономічних об'єктів: *Борона, Великий Віз, Волопас, Волосожар, Вранішня зоря, Гончаки, Дівка з відрами, Земля, Квочка, Коза, Косарі, Криниця, Малий Віз, Місяць, Сонце, Стожари, Хрест, Чепиги, Чумацький Шлях* тощо.

До п'ятого випуску словника, що має назву «Власні імена людей», його автори Віра Кужелюк і Дарія Якимович-Чапран умістили 16 найуживаніших серед українців імен: *Андрій, Богдан, Василь, Володимир, Галина, Ганна, Григорій, Іван, Катерина, Марія, Микола, Наталія, Оксана, Олена, Петро, Тарас*. Підготовано до друку й шосту частину лінгвокраїнознавчого словника власних назв – «Назви пам'яток природи» (автор – Ірина Процик), що презентує 33 одиниці. Триває робота над опрацюванням тематичної групи «Архітектурні пам'ятки» (автори Богдан Сокіл, Зоряна Василько). Кожен випуск словника супроводжується науковою статтею про певну групу онімів, методологічною статтею про лексикографічне опрацювання власних назв відповідної тематичної групи та списком умовних скорочень. У методологічних заувагах окреслено структуру словника, особливості побудови словникової статті, які зумовлені

характером онімів і текстів, у яких вони функціують, також пояснено використану систему спеціальних позначок. У власне словниковій частині поєднано лінгвістичну й культурологічну інформацію. Лексикографічний опис власних назв доповнюють тексти лінгвокраїнознавчої тематики, зміст яких пов'язаний із реєстровими одиницями. Тексти для читання розміщено після словникової частини.

Відбір реєстрових слів, наприклад, до тематичної групи назв свят, зумовлений їх лінгвокраїнознавчою значущістю, яка передбачає наявність таких складників: важливість свята для історії, релігії, світогляду українців; широкий спектр звичаїв та обрядів, які супроводжують ці свята; висока комунікативна цінність: віддзеркаленість у мовній картині світу (синоніми, варіанти, похідні, фразеологізми, прислів'я, приказки, пісні, вірші, легенди, перекази тощо). Пояснення реєстрових одиниць у лінгвокраїнознавчому словнику є своєрідним поєднанням лінгвістичної, енциклопедичної та країнознавчої інформації, викладеним у доступній формі, зорієнтованим на іншомовного слухача, ілюстрованим прикладами з художньої літератури, народної творчості. Таким чином, словникова стаття зазначеного словника складається з реєстрового слова або словосполучення (у дужках подано синоніми); граматичної характеристики (закінчення родового відмінка, рід, число та наголос); тлумачення (що включає визначення, історичну довідку, часову локалізацію, символічне значення); описову характеристику, яка містить ілюстрації із фольклору, художніх творів, прислів'їв, приказок, фразеологізмів.

Безеквівалентна або фонові лексика виділена жирним шрифтом і відповідно прокоментована. У тлумаченнях реєстрових слів цієї тематичної групи автори використовують обмежену кількість термінології: державне, релігійне свято чи пам'ятна дата. На позначення великих свят, що входять до системи церковного літургійного року, у словнику функціують такі лексеми та словосполучення: а) господні (на честь Господа) чи богородничні (на честь Богородиці), присвячені мученикам чи апостолам (залежно від того, на згадку про кого це свято встановлено); б) рухомі (час святкування залежить від весняного рівнодення) й нерухомі (святкують у чітко визначений час).

У цій розвідці зупинимося детальніше на методиці опрацювання матеріалу до частини «Назви пам'яток природи». Реєстрові одиниці розташовано у випусковій словника за алфавітом, подано великими літерами й наголошено, наприклад: КРЕМЕНЕ'ЦЬК | ИЙ ЛІС. У загальний алфавітний список уведено всі синонімічні назви реєстрового слова із відсиланням до відповідної словникової статті, наприклад: СИНЕВИ'Р див. НАЦІОНА'ЛЬНИЙ ПРИРО'ДНИЙ ПАРК «СИНЕВИ'Р». Усі реєстрові одиниці, які є іменниками або номінативними словосполученнями, подано в початковій формі. Якщо реєстрова одиниця є змінним словом, то змінну частину відділено вертикальною рисою, наприклад: СОФІ'ЇВК | А. Після цього зазначено форму родового відмінка однини й рід, наприклад: ОЛЕКСАНДРІ' | Я, -ї, ж. Якщо слово незмінне, то його введено у словник з позначкою незм. Іменники, які вживаються лише в однині, мають позначку одн., наприклад: ЗНЕСІ'НН | Я, одн., а ті, що мають тільки форму множини, позначено мн., наприклад: МЕДОБО'Р | И, мн. Якщо реєстрова одиниця є номінативним словосполученням, граматичну характеристику подано до всіх змінних слів, наприклад: СКО'ЛІВСЬК | І БЕСКИ'Д | И, -их -ів, мн. Якщо у словосполученні змінюється тільки форма стрижневого слова, то його словоформу в родовому відмінку подано повністю, наприклад: ДОЛИ'Н | А НАРЦИ'СІВ, Долини, ж. Указівка лише на форму родового відмінка при реєстровій одиниці означає, що форми інших відмінків творяться за регулярними моделями і зі збереженням місця наголосу. Якщо є відхилення від регулярного творення відмінкових форм (зміна наголосу, чергування звуків, тощо), тоді подано ті форми, які відображають усю парадигму словозміни, наприклад: ВЕСЕ'Л | І БОКОВЕ'НЬК | И, -их Боковеньок, мн. Усі головні лексеми доповнено супровідними мовними відомостями. Лексичні синоніми до реєстрових одиниць подано після граматичної характеристики в круглих дужках потовщеним курсивом, наприклад: ША'ЦЬК | ИЙ ПРИРО'ДН | ИЙ НАЦІОНА'ЛЬН | ИЙ ПАРК, -ого -ого -ого -у, ч. (Шацькі озера). Кореневоспоріднені слова подано з нового рядка зі спеціальною позначкою *(зірочка) потовщеним шрифтом, наприклад: *Розтоцький. Семантизація реєстрової одиниці містить тлумачення змісту поняття та

пояснення лексичного фону реєстрового слова. Тлумачення поняття реєстрової одиниці подано з нового рядка після кореневоспоріднених слів [4: 31].

На нашу думку, застосовувати зазначені лінгвокраїнознавчі словники слід на заняттях зі студентами-філологами, а для студентів нефілологічного профілю потрібно створювати словники відповідно до їхнього рівня володіння українською мовою.

Інформація про традиції, звичаї, свята для людини, яка вперше знайомиться з українською культурою та починає вивчати українську мову, допоможе іноземному студентові правильно розпочати міжкультурну комунікацію, оскільки подає системне знання про певну реальію та її значення для українців.

Соціокультурна компетентність дає змогу іноземним студентам вільно почуватися в різних соціокультурних ситуаціях, зокрема відчувати себе суб'єктом культурно-історичного процесу; бути різнобічно освіченим, мати широкий світогляд; розуміти закономірності розвитку культури як процесу створення, збереження й трансляції загальнолюдських цінностей; орієнтуватися в традиціях, реальіях, звичаях, духовних цінностях не тільки свого народу, але й інших націй; уміти доцільно й ефективно висловлюватись, спілкуватися в сучасному світі, оперуючи культурними концептами й образами різних народів.

У січні 2001 року розпочала роботу міжнародна оригінальна електронна on-line система Wikipedia – багатомовний проект зі створення повної та точної енциклопедії з відкритим змістом (користувачі можуть постійно поповнювати її реєстр, уточнювати дефініції, подавати ілюстрації тощо). Нині українська частина Вікіпедії містить понад 7100 статей. Сучасні електронні лінгвокраїнознавчі словники [3] створюються на ґрунті виданих раніше книжкових версій таких словників та доповнюються мультимедійним контентом, тобто вербальними текстами, репродукціями, фотографіями, аудіозаписами, відеофрагментами, панорамами, караоке, відеолекціями, а також інтерактивними завданнями. Головна мета створення подібних словників полягає в тому, щоб допомогти усім, хто вивчає будь-яку мову як іноземну, засвоїти слова, вислови з національно-культурним компонентом семантики.

Лінгвокраїнознавчий словник є одним із важливих типів навчальних лексикографічних видань, його мета – подати різні тематичні групи національно значущих лексичних одиниць мови, ознайомити чужоземців з найвагомішими національними реаліями, позначеними власними назвами. У такому словнику семантизують лексику, що відображає історію, спосіб життя, традиції та звичаї народу, мову якого вивчають іноземці. Адже відомо, що іноземці найчастіше мають труднощі з адекватним сприйняттям національно-специфічних образних засобів мови, що репрезентують самотутню культуру народу.

Висновки. Спілкування людей, які мають різне бачення світу, є надзвичайно складним та суперечливим. Тому країнознавча інформація набирає великої ваги в міжкультурному спілкуванні, під час перекладу, а усвідомлення взаємозв'язку між мовою, культурою країни та мотивацією під час вивчення мови сприятиме формуванню соціокультурної компетенції. У цьому зв'язку важливими є лінгвокраїнознавчі словники, що є особливим симбіозом одномовних або двомовних словників та енциклопедичних довідників. Лінгвокраїнознавчі словники роз'яснюють особливості вживання, додаткове смислове навантаження, конотації слів, словосполучень або назв, а також надають важливу фонову культурну інформацію. Завдання автора словника полягає в тому, щоб відобразити мову, що є виразом своєрідності культури, в якій вона існує. Словник є засобом відбиття та осягнення культури суспільства, його національної унікальності.

Перспективи подальших досліджень полягають у теоретичному доопрацюванні проблеми формування соціокультурної компетенції студентів під час роботи з лінгвокраїнознавчими словниками та практично організації роботи студентів зі словниками різних типів на заняттях і під час самостійного виконання навчальних завдань. Українська навчальна лексикографія повинна ще виробити власні принципи опису, методичні підходи до укладання як окремих навчальних словників, так і серійних видань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Лингвострановедческая теория слова. М.: Русский язык, 1980. 320 с.
2. Данилюк Н. Можливості використання лінгвокраїнознавчих словників для вивчення іноземних мов. *Актуальні питання іноземної філології*. 2014. № 1. С. 68–74. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif>- (дата звернення: 10.09.2019).
3. Мультимедийный лингвострановедческий словарь «Россия». Инновационный сетевой проект / Е.Г. Ростова и др. М.: Государственный институт русского языка им. А.С. Пушкина, 2014–2018 г. URL: <https://ls.pushkininstitute.ru/>- (дата звернення: 1.11.2019).
4. Процик І. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови: Зошит 4. Асторономічні назви. Львів, 2006. Сер. «Теорія і практика викладання української мови як іноземної». Вип. 5. 140 с.
5. Процик І. Основні аспекти укладання лінгвокраїнознавчого словника власних назв української мови. 2007. С. 30–32. URL:<http://vlp.com.ua/files/>- (дата звернення: 28.09.2019).
6. Россия: Большой лингвострановедческий словарь / под ред. Ю.Е. Прохорова. М.: АСТ-ПРЕСС-КНИГА, 2009. 736 с.
7. Томахин Г.Д. Великобритания: лингвострановедческий словарь. М.: Астрель, АСТ, 2001. 334 с.
8. Томахин Г.Д. США: лингвострановедческий словарь. М.: Астрель, АСТ, 2001. 272 с.
9. Україна в словах: мовокраїнознавчий словник-довідник: навч. посіб. / упор. Н. Данилюк. К.: ВЦ «Просвіта», 2004. 704 с.
10. Україна від А до Я: мовокраїнознавчий міні-словник / уклад. Ніна Данилюк. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. 92 с.

REFERENCES

- Danylyuk, N. (2014). *Mozhlyvosti vykorystannya lnhvokrayinoznavchykh slovnykiv dlya vyvchennya inozemnykh mov* [Possibilities of using linguistic-cultural dictionaries for learning foreign languages]. *Aktualni pytannya inozemnoyi filologiyi* [Topical issues of foreign philology]. 1, pp. 68–74. Available at: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif> [Accessed 10 Sep. 2019] [in Ukrainian].

- Danylyuk, N. (Ed.). (2004). *Ukraina v slovakh: movokrayinoznavchij slovnyk-dovidnyk [Ukraine in words: linguistic-cultural dictionary in the country historian and linguistics]*. Kyiv: VTs "Prosvita" [in Ukrainian].
- Danylyuk, N. (Ed.). (2014). *Ukraina vid A do Ya: movokrayinoznavchij mini-slovnyk [Ukraine from A to Z: a linguistic-cultural mini-dictionary]*. Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University [in Ukrainian].
- Prohorov, J.E. (Ed.). (2009). *Rossija: Bolshoj lingvostranovedcheskij slovar [Russia: The great linguistic-cultural dictionary]*. Moscow: AST-PRESS-KNIGA [in Russian].
- Protsyk, I. (2006). *Linhvokrayinoznavchij slovnyk vlasnykh nazv ukraïnskoi movy: Zoshyt 4. Astoronomichni nazvy [Linguistic-cultural dictionary of proper names of Ukrainian: Notebook 4. Astronomical names]*. Ser. "Teorii i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi" [Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language]. Lviv, 5 [in Ukrainian].
- Protsyk, I. (2007). *Osnovni aspekty ukladannia linhvokraïnoznavchoho slovnyka vlasnykh nazv ukraïnskoi movy [Main aspects of compiling a linguistic-cultural dictionary of proper names of the Ukrainian language]*, pp. 30–32. Available at: <http://vlp.com.ua/files/> [Accessed 29 Sep. 2019] [in Ukrainian].
- Rostova, E.G. (Ed.). (2014–2018). *Multimedijnyj lingvostranovedcheskij slovar "Rossija". Innovacionnyj setevoj project [Multimedia linguistic-cultural dictionary "Russia". An innovative network project]*. Moscow: Pushkin State Russian Language Institute. URL: <https://ls.pushkininstitute.ru/> [Accessed 1 Nov. 2019] [in Russian].
- Tomahin, G.D. (2001). *SShA: lingvostranovedcheskij slovar [USA: Linguistic-cultural dictionary]*. Moscow: Astrel, AST [in Russian].
- Tomahin, G.D. (2001). *Velikobritanija: lingvostranovedcheskij slovar [Great Britain: Linguistic-cultural dictionary]*. M.: Astrel, AST [in Russian].
- Vereshchagin, E.M. (1980). *Lingvostranovedcheskaja teorija slova [Linguistic-cultural word theory]*. Moscow: Russkij jazyk [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 20.09.2019

Ященко Аліна Анатоліївна, старший викладач кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: alina.yashchenko1910@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0048-2348>.

Ященко Алина Анатольевна, старший преподаватель кафедры языковой подготовки І Учебно-научного института международного образования Харьковского национального университета

имени В.Н. Каразина (61022, Харьков, площадь Свободы, 4); e-mail: alina.yashchenko1910@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0048-2348>.
Alina Yashchenko, Assistant Professor, Language Training Department 1, International Education Institute for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: alina.yashchenko1910@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0048-2348>.

Клочко Тетяна Віталіївна, старший викладач кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: tatiharkovskaya@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2019-5274>.

Клочко Татьяна Виталиевна, старший преподаватель кафедры языковой подготовки І Учебно-научного института международного образования Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина (61022, Харьков, площадь Свободы, 4); e-mail: tatiharkovskaya@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2019-5274>.

Tatyana Klochko, Assistant Professor, Language Training Department 1, International Education Institute for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: tatiharkovskaya@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2019-5274>.